

Секція: міжнародна економіка

ЧУРУТА І.М.

аспірант кафедри аудиту

та економічного аналізу

Національний університет державної

податкової служби України

м. Ірпінь, Україна

РОЛЬ ОФШОРНИХ ЗОН В ІНВЕСТИВАННІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Одним із найпримітніших явищ сучасної світової економіки є бурхливий розвиток і широке розповсюдження офшорних зон. Актуальність теми визначається впливом офшорних зон і функціонуючих в них компаній на перерозподіл фінансових ресурсів, що пов'язано з притоком і відтоком капіталу, що в свою чергу спричиняє опосередкований вплив на економіку України і на світову економіку в цілому.

Проблемі офшорних зон присвячені дослідження та публікації таких науковців та вчених як Власова В.П., Кушнір Д.В., Крикуненко К.В., Селезень П.О., Кобушко І.М., Говорун Я.В., Панченко С.О., Захарова Л.В., Рязанова Н.А., Хейфец Б.А., Пацан М.М. та інші.

Офшорними зонами називають країни (території) з низькою або нульовою податковою ставкою на всі або окремі категорії доходів, певним рівнем банківської або комерційної секретності, мінімальною або повною відсутністю резервних вимог центрального банку або обмежень по конвертованій валюті, відносно простими вимогами з ліцензування і регулювання фінансових компаній і інших фірм, а також з поширенням пільгового режиму виключно на нерезидентні компанії, які не здійснюють

діяльність на території юрисдикції і забезпеченням ефективного режиму фінансової секретності [1].

Складна система оподаткування в Україні спонукає все більше і більше підприємців до активного пошуку засобів планування та мінімізації податків. Саме тому розвиток співробітництва з офшорними зонами для України посідає значне місце, з кожним роком зростають обсяги офшорних операцій [2].

Починаючи з 1990 року з української економіки в офшори виведено 167 млрд. дол. США. Ця цифра була отримана на основі розрахунків, які включають дані МФВ та національних центробанків, тому не враховують ввезення в офшори матеріальних цінностей. Заявлена сума виведених з України коштів перевищує обсяг валового внутрішнього продукту за 2011 рік - 165,2 млрд. дол. США, крім того, вона більш ніж удвічі більше обсягу державного боргу на кінець червня - 60 млрд. дол. США. 167 млрд. дол. США за 21 рік означає, що кожен рік з української економіки йшло по 8 млрд. дол. США. Втім частина цих коштів повернулася назад у вигляді іноземних інвестицій і кредитів, а також фінансування виборчих проектів [3].

Офшорні зони відіграють дуже важливу роль в інвестуванні економіки України, тому що більшість інвестицій з України та в Україну здійснюється через офшорні компанії. Розглянемо це питання більш детально.

Обсяг прямих інвестицій з України в економіку країн світу на 1 січня 2014 року становив 6,575 млрд. дол. США, зокрема до країн ЄС - 6,061 млрд. дол. США, або 92,2% від їх загального обсягу, до країн СНД - 412,5 млн. дол. США, або 6,3%, до інших країн світу - 102,1 млн. дол. США, або 1,5%. Прямі інвестиції з України надходили до 46 країн світу. З них до Кіпру було спрямовано 5,819 млрд. дол. США, що становить приблизно 96% від обсягу інвестицій в ЄС та 88,5% від загального обсягу інвестицій.

Аналогічні тенденції простежуються і при здійсненні інвестицій в економіку України. Станом на 1 січня 2014 року обсяг прямих іноземних інвестицій, внесених в економіку України з початку інвестування, становив 58,157 млрд. дол. США.

На кінець 2013 року основними інвесторами України залишаються такі країни, як Кіпр - 19,036 млрд. дол. США, Німеччина - 6,292 млрд. дол. США, Нідерланди - 5,562 млрд. дол. США, РФ - 4,287 млрд. дол. США, Австрія - 3,258 млрд. дол. США, Велика Британія - 2,714 млрд. дол. США, Британські Віргінські острови - 2,494 млрд. дол. США, Франція - 1,826 млрд. дол. США, Швейцарія - 1,325 млрд. дол. США, Італія - 1,268 млрд. дол. США. На ці країни припадає майже 83% від загального обсягу прямих інвестицій [4].

З вищенаведених даних можна зробити висновок, що з 10 найбільших країн-інвесторів в українську економіку 2 країни є офшорними зонами, а саме Британські Віргінські о-ви та Швейцарія, 1 країна є територією зі сприятливим рівнем оподаткування – Кіпр, яка також донедавна вважалася офшорною зоною. У загальному підсумку ці 3 країни інвестували в українську економіку 22,855 млрд. дол. США, що становить 39,3% від загального обсягу інвестицій.

Отже, найбільшим інвестором в українську економіку станом на початок 2014 року був Кіпр. Зрозуміло, що не кіпріоти інвестують в Україну, маємо справу з репатріацією капіталів українських бізнесменів [5]. І взагалі цей острів залишався найприйнятнішою транзитною зоною для переведення українського капіталу в традиційні безподаткові офшорні юрисдикції (Британські Віргінські острови, Беліз, Панама, тощо) [2]. Кабінет Міністрів України у листопаді 2012 року підписав з урядом Республіки Кіпр Конвенцію про уникнення подвійного оподаткування і запобігання ухиленню від сплати податків на доходи, згідно з якою Україна має намір відмовитися від 30-річної практики надання податкових

пільг компаніям, зареєстрованим у цій країні. За таких умов реєстрація бізнесу на Кіпрі значною мірою втрачає свою принадність [6].

У зв'язку з цим Кіпр у 2013 році скоротив обсяг прямих інвестицій в економіку України більш ніж у три рази - до 1,3 млрд. дол. США з 4,4 млрд. дол. США в 2012 році. У той же час Кіпр зберіг лідерство серед країн-інвесторів в Україну. Частка Кіпру в обсязі інвестицій в українську економіку за підсумками 2013 року становила 45%, а частка країни за весь час інвестування - 32,7%.

Загальний обсяг кіпрських інвестицій в Україну становив на 1 січня 2014 року становив 19,0 млрд. дол. США при загальному обсязі інвестицій в Україну з моменту інвестування 58,2 млрд. дол. США. Також слід відмітити, що частка вкладень з України в Кіпр також впала до 7 млн. дол. США у 2013 році, в той час, як в 2012 році обсяг інвестицій з України в Кіпр становив 0,5 млрд. доларів США [7]. Тому слід зазначити, що на ринку офшорних юрисдикцій, після ситуації з Кіпром відбувається значний перерозподіл потоків. Українські компанії активно освоюють латиноамериканський і африканський напрямки.

Отже, з метою мінімізації податків і захисту свого капіталу українські бізнесмени використовують офшорні зони практично у всіх видах діяльності. Більше того, наші підприємці перебувають серед топ-20 світових лідерів за кількістю створених офшорних компаній та об'ємом виведеного в них капіталу, що становить 167 млрд. дол. США. У зв'язку з цим на офшорні зони припадає найбільша частка інвестицій з України та в Україну. Найбільшою країною-донором і країною-акцептором українських інвестицій є Кіпр, на який припадає 88,5% інвестицій з України та 32,7% інвестицій в Україну. Через використання офшорних зон з кожним роком зростають суми недоотриманих бюджетом України коштів у вигляді податкових надходжень. Після економічної кризи на Кіпрі та ратифікації нової конвенції між Україною та Кіпром бізнес у цій країні перестав бути

вигідним для українських бізнесменів. Тому на ринку офшорних юрисдикцій відбувається значний перерозподіл потоків. Українські компанії активно освоюють латиноамериканський і африканський напрямки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Офшорна зона [Електронний ресурс] / Вікіпедія – Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Офшорна_зона
2. Лютік О. Розвиток офшорних центрів та їх вплив на економіку України [Електронний ресурс] / О. Лютік// – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/34_NIEK_2010/Economics/75163.doc.htm
3. З України виведено в офшори 167 мільярдів [Електронний ресурс] / – Режим доступу: <http://real-economy.com.ua/news/11135.html>
4. Приплив прямих інвестицій в Україну скоротився удвічі [Електронний ресурс] / – Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/news/2014/02/14/420036/>
5. Струк О. Офшорам батіг, резидентам – пряник [Електронний ресурс] / О. Струк// – Режим доступу: <http://archive.kontrakty.ua/gc/2009/18/1-pozhar-po-planu.html?lang=ua>
6. Кушнар'єв І. Офшорний статус контрагента: податковий облік [Електронний ресурс] / І. Кушнар'єв// – Режим доступу: <http://kushnarov-ab.com.ua/ru/?p=165>
7. Кіпр втричі скоротив інвестиції в економіку України [Електронний ресурс] / – Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/news/2014/02/17/420390/>